

Gretos Skaraitienės nuotrauka

Visada tokie buvome – einantys prieš vėją

Jis – vienas geriausių teatro režisierių per visą Lietuvos istoriją, bet yra ir dar vienas epitetas, labai tinkantis **Jonui JURAŠUI**. „Mano Don Kichotas“, – šypsosi Jono žmona **Aušra Marija SLUCKAITĖ**, rašytoja, dramaturgė ir daugelio jo spektaklių bendraautorė. Ilgai kovėsi su valdžios malūnais, sovietmečiu Jurašai buvo išsiųsti iš Lietuvos – sugrįžo čia tik atgavus nepriklausomybę. Tik ar pasijuto savi?..

Grytė LIANDZBERGIENĖ

Tiems, kurie gimė jau po nepriklausomybės atgavimo, mūsų istorijos turbūt net neįmanoma suprasti“, – ne kartą per pokalbį ištaria Jonas. Sėdime elegantiškame Jurašų bute Vilniuje, pro atvirą langą tilindžiuoja Senamiesčio varpai, akį traukia gausybė paveikslų ir režisieriui skirtų apdovanojimų. Siemiet jam – jaunatviškam, guviam, aštraus proto ir skambaus balso, su ta pačia vešlia šukuosena kaip kadaise, tik kiek pabalusia, – sukaks aštuoniasdešimt. Metų nevalia išsižadėti, ir visgi, klausantis Jono ir Aušros, peršasi mintis, kad jiedu gimė... per anksti. Abu, labai talentingi ir ambicingi, dėl to patyrė per daug skausmo, išėikvojo per daug jėgų beprasmei kovai su sovietine sistema, per daug prarado. Dar daugiau prarado Lietuva, jų netekusi dvidešimčiai metų ir tik iš nuogirdų žinojusi, jog Jurašas stato spektaklius Vakarų Europoje, Amerikoje, net pačiame Brodvėjuje. Sugrįžę į gimtinę su pirmaisiais laisvės dūžiais, Jurašai puoselėjo daug vilčių. Deja, ne visoms buvo lemta išsipildyti, ir toji būsena, kuri kamuoja kone visus emigrantus, – kad svetimoje šalyje nesi savas, bet nebesi toks ir savojoje, – neaplenkė ir jų.

MIRTIES IR VIENATVĖS RĖŽIS

Savo tėvų Jonas beveik neprisimena. Jo mama buvo Panevėžio gimnazijos mokytoja, tėtis – Lietuvos kariuomenės karininkas, tarnavęs savivaldybėje. Sūnus juos prarado labai anksti – 1941-aisiais, kai Lietuvą užėmė vokiečiai. „Abu buvo nužudyti beveik mano akyse, – pasakoja. – Dėl mamos nužudymo sklandė visokių kalbų – neva tai padarė buvę jos mokiniai, kuriuos kažkada buvo palikusi antriems metams: atėjo į namus,

išsivedė į žydų kapus ir ten nušovė... Man tebuvo penkeri.“ Joną su vyresniąja seserimi Nijole priglaudė tetos, tačiau netektys tuo nesibaigė. „Karo metais teta su dėde mane bandė vežti per sieną link Vokietijos, bet dėl bombardavimo teko grįžti atgal, – pamena. – O sesuo įsėdo į vežimą pas kitą tetą, ir karo sukuryje mes išsikyrėme. Jokių žinių iš jų nebesulaukėme – gyvi ar ne... Tik po daugelio metų Amerikoje sutikau tą tetą – ir ji papasakojo, kad tąkart Nijolei šrapnelis sužeidė koją. Ją paguldė į vokiečių ligoninę, bet, negavusi penicilino, mirė nuo gangrenos. Taigi iš visos šeimos likau vienas.“

Nelengva turėjo būti jūsų vaikystė...

Jonas: Skaudi ir nelengva, nes mane augino svetimi žmonės. Teta ir dėdė – visgi ne tėvai... Sunkiai susigyvenau su ta mintimi, ankstyvas sukrėtimas man paliko žymę visam gyvenimui – kraujas, mirtis, vienvietė įsirežė giliai, vėliau atsispindėjo ir mano kūryboje. Bet manau, kad tragiški išgyvenimai žmogui kartais gali būti naudingi.

Gal žiauru taip sakyti, bet daug netekęs žmogus išmoksta labai vertinti tai, ką turi.

Jonas: Taip... Gimnaziją baigiau Marijampolėje. Mėgau skaityti, svajojau studijuoti žurnalistiką, bet kai apie tai užsiminiau literatūros mokytojui, jis kilstelėjo antakį: „O apie ką tu rašysi? Apie kolūkius, kiaulinkystę?..“ Supratau, kad mano naivi svajonė važinėti po pasaulį ir rengti reportažus su tarybine žurnalistika neturi nieko bendra – Lietuvoje tik keli žurnalistai galėjo kur nors išvažiuoti, o ir tie dirbo centriniams Maskvos laikraščiams.